

Ontvangen literatuur

Samenstelling: Paul Keuning

Een persoonlijk gekleurde selectie uit de vogeltijdschriften

Een duik in de tijdschriften:

Opmerkelijk dat in twee tijdschriften melding wordt gemaakt van positieve ontwikkelingen in de reproductie van de grutto's. Eerst meldt Mark Kuiper in 'Tussen Duin & Dijk', het gezamenlijke blad van de vogelwerkgroepen in Noord-Holland, gunstige ontwikkelingen in polder de Ronde Hoep. En de Kruisbek schrijven Leo Kramer en Arjan van Duijvenboden dat er sinds het plasdras zetten van percelen in de Lopikerwaard een luxe bed&breakfast is ontstaan voor de grutto's. Deze all inclusive-voorziening leidt direct tot een lichte vooruitgang in het aantal gruttonesten en bijna een verviervoudiging van het aantal territoria van de tureluur. Dat aantal sprong van 22 in 2009 naar 79 in 2013.

Gruttobeheer in Amstelland (Mark Kuiper)

Na alle rampverhalen over de vogelstand in de uitgestrekte, mechanisch bewerkte weidegebieden, volgt hier het succesverhaal over de grutto's in de Ronde Hoep, gelegen in het Amstelland onder Amsterdam. Met de grutto die feitelijk als signaalvogel fungeert voor hoe wij ons land beheren, ging het tot tien jaar geleden ook hier ronduit slecht. Wat heeft het tij doen keren?

Eerste even de voorgeschiedenis: de jaren zeventig.

Het land was nog niet verkaveld. Op lange, smalle weilandjes nestelde hier zonder georganiseerde bescherming door vogelliefhebbers een populatie van zo'n 250 paar grutto's. De landjes waren zo nat dat maaien pas na half juni mogelijk was. Deze vogeltellingen werden toen uitgevoerd om een feitelijk wapen te hebben in het protest tegen de versterking van het rustige weidegebied door de aan te leggen A-9.

Pas in de jaren negentig is actief gekeken hoe de grutto's hun eieren veilig konden uitbroeden zonder vermalen te worden door de grasmaaiers en hooischudders. Er werd een nestbeschermer geplaatst, een metalen kooiconstructie over het nest. Gevolg was dat, als een boer mee wilde werken aan vogelvriendelijk beheer, hij met zijn maaimachine moest manoeuvreren rond tientallen gekooide grutto-, tureluur- en slobbeendenesten. Dat stuitte op praktische bezwaren en steeds minder boeren namen die moeite. Wat ook in het nadeel werkte voor de vogels, was dat het grondwaterpeil verlaagd werd. Prima voor de

boeren, die nu eerder met maaien konden beginnen, onoverkomelijk voor de vogels die met hun lange snavel onder het oppervlak emelten, en andere in de grond levende diertjes zochten. Door de verkaveling raakten de weidevogels nog meer in het nadeel. Boeren konden nu grotere stukken weiland in één keer maaien. Vul maar in wat dat voor gevolgen heeft voor de pullen van kieviten, tureluurs en grutto's. Weinig pullen bereikten het 'vliegvlugge' stadium.

Wat veranderde er dan de afgelopen tien jaar, waardoor het nu opeens beter gaat? Het middendeel van de polder is laag gelegen. De landjes zijn daar lastig machinaal te bewerken, want ze zijn in de eerste plaats nat, daarbij vrij smal, en ook liggen ze het verst van de dijk en de boerderijen. Allemaal redenen waarom daar pas laat in het voorjaar gemaaid wordt. Het centrale deel van de Ronde Hoep werd daarom tien jaar geleden uitgeroepen tot reservaat, het was agrarisch toch al minder interessant. Een twintigtal boeren met smalle, natte stukjes weiland, direct grenzend aan dit natte land, gingen ertoe over om ook hier pas na half juni te maaien. Zo ontstond 230ha aaneengesloten 'kuikenland'. Het broedsucces van de grutto's steeg hier van 57 pullen in 2005 naar 211 in 2014. Het nieuwe Subsiestelsel Natuur en Landschap (SNL) maakte het na 2010 ook nog eens aantrekkelijk voor de boeren om mee te werken aan dit uitgestelde maaien.

Dieper in het plasdras . . . uit 'de Kruisbek' april 2015 (Leo Kramer en Arjan van Duijvenboden)

Het onder water zetten van percelen om vogels rust en voedsel te bieden is een zeer ingrijpende en dure vorm van weidevogelbeheer. Toch gebeurt het in de Lopikerwaard. In 2009 begon

het met twee plasdras landjes, in 2013 waren het er al twaalf percelen.

Wat waren de gevolgen van het jaarlijks op 15 februari onder water zetten van de weilanden?

Allereerst vinden allerlei weidevogels op doortrek hier een soortenrijke gedekte tafel. De grutto's komen meestal als eersten aan, soms wel met duizend tegelijk. De andere steltlopers op doortrek laten niet lang op zich wachten, Kieviten, witgatjes, alle ruitersoorten inclusief de tureluur, pikken graag een snaveltje mee van deze all inclusive aanbieder. Ook nieuwe soorten als de kleine, de goud- en de bontbekplevier en zelfs kempfanen doen op doorreis deze landjes aan. Dat extra maaltje komt goed van pas als je onderweg bent, maar is zo'n plasdras gebied wel

Wat stond er nog meer aan interessante artikelen in de vogelbladen?

Het aanbod was niet groot; blijkbaar leeft men al toe naar de zomervakantie.

Tussen **Duin en Dijk** jrg. 14 (2) Orgaan van de samenwerkende vogelgroepen in Noord-Holland. Antje Ehrenburg constateert dat 'de duinen van Zuid-Kennemerland nog steeds bijzonder' in trek zijn bij vele vogelsoorten, waaronder verschillende soorten van de Rode Lijst. Waarom bijvoorbeeld de tapuit en de grauwe klauwier niet meer tot de broedvogels horen in de Kennemerduinen heeft te maken met veroudering van het bos, minder konijnen, waardoor kort gehouden grasveldjes ontbreken, klimaatverandering en minder grote insecten. Als er al weinig van een soort zijn in dit gebied, dan wordt de partnerkeuze ook lastig. Lees vooral het nieuw verschenen boek 'Vrije vogels van Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer', geschreven voor een breed natuurminnend publiek.

Dutch Birding jrg. 37 (2) 2015 Tijdschrift over palearticische vogels. E.B. Ebels *et al.* 'Spaanse mussen in Nederland '97-2014'; M. Grusso & R. Paddeu 'Russische toendraslechtsvalk', *hoort Siberië ook tot de gematigde klimaatzone?* H. A. Díaz en V. Bretagnolle 'Stormvogeltje

geschikt om te broeden? Nee, niet direct. Maar als er in de directe omgeving droog gelegen stukjes grasland zijn, waar ook rust heerst, en eventueel ook wat dekking voor de tureluur, dan is aan de wensen van grutto en tureluur voldaan.

Graadmeter in de Lopikerwaard is het aantal bezette territoria. Vergelijken we 2009 met 2013, dan is de grutto met een gestegen aantal bezette territoria van 50 naar 57 iets vooruitgegaan, de tureluur maakte een spectaculaire sprong van 22 naar 79 territoria! Twee voorbeeldige, positieve gruttoverhalen.

en het witbuikstormvogeltje', M. I Habid 'Roodbuikzandhoenders', J. Hering *et al.* 'Namaqua duifjes in Egypte', E.B. Ebels 'Kleine torenvalk op de Hoge Veluwe'.

De Kruisbek jrg. 58 (20) april 2015 Vogelwacht Utrecht T. Vernooij 'Gemeente Utrecht verwelkomt slechtsvalk'. Nestkast in het stationsgebied op het nieuwe stadskantoor lijkt succesvol.

Landschap Noord-Holland jrg. 42 (2) *Geen specifiek vogelnieuws dit keer*

Vogels jrg 195 (2) 2015 Lente Vogelbescherming Nederland R. van Beusekom 'Een upgrade van tapuitenland', actieplan bedreigde vogels, daar hoort de tapuit zeker bij! Erik van Ommen 'Erik en het grote reigerparadijs', om te smullen zo mooi.

Onze Waard jrg. 45 (1) Voorjaar 2015 Natuur- en vogelwacht 'De Alblasserwaard' A. Kooij 'Ringen', over wat er allemaal komt kijken om vogels te gaan ringen, je moet wat over hebben voor je hobby. R. Meijer 'Kerkuilrecords', in 2014 3x zoveel jongen als in 2010!

Grutto

Peter van den Bos